

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theses Theologicae De Opinione Probabili

Huygens, Gommarus

Lovanii, [1683?]

Conclusio Decima. Refelluntur quædam argumenta quæ allegantur pro dicto principio de usu Probabilium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40441

probabilitate, tali casu cum in modum exercendo actionem revera legi Dei contrariam, etsi non peccet contra conscientiam, peccabit tamen contra legem. Ex quibus rursus manifestum est, quod non uno titulo negandum sit antedictum principium de securitate probabilium: cum nec securitatem adversus peccata contra conscientiam, nec securitatem adversus peccata contra legem, quam utramque promittit, prestare valeat. Eiusdem penè rationis est argumentum, quod defumitur ex communi Augustini, Thomæ & aliorum Theologorum definitione peccati; *dictum, factum vel concupitum contra legem æternam*: etenim cum notum sit quod probabile in moralibus non minus se extendat ad ea quæ sunt contra legem æternam, quam ad illa quæ sunt secundum illam, consecretaneum est ut is cui pro regula morum sufficit probabilitas, censeatur non minus velle agere contra legem æternam, quam si illi sufficeret fors inter agere contra legem æternam & agere secundum illam: sed nemo dixerit, saltem quando potest haberi certitudo non agendi contra legem æternam, sufficere istam sortem; adeoque quando omittendo actionem potest haberi certitudo, quod nil fiat contra legem æternam, non potest dici quod ut ponatur actio satis sit, si probabiliter credatur non adversari legi æternæ, cum ista probabilitas, non minus quam fors respectu hominis actionem illam exercentis extendat sese ad agere contra legem æternam & agere secundum illam. Imo cum pleraque quæ hodie à Recentioribus quibusdam veluti probabilia inventa sunt, revera sint longè minus probabilia, quam illorum oppositum, necessum est ut ordinatè ejusmodi probabilia verosimilium sint contra legem æternam quam secundum illam; ubi antedicta fors se omninò æqualiter habet ad utrumque. Patet præterea ex dicta definitione quod regula morum debeat esse lex æterna, adeoque non sufficit pro regula morum, sibi statuere probabilitatem, prout fit secundum dictum principium de usu probabilium. Patet denique ex ista definitione quod regula morum debeat esse æterna & immutabilis, ac proindè non sufficit pro regula morum sibi statuere probabilitatem, quæ æterna non est: sed est pro temporum & hominum varietate mutabilis. Inter argumenta à ratione connumerari etiam potest quod defumitur ab inconvenientibus quæ ex dicto principio sequuntur. Quæ & quanta sint illa inconvenientia, colligere licet ex 2. Conclusionem in qua ostensum est quod per illud, quemadmodum rectè dixit Cardinalis Bona, factum sit ut *vix detur præcepto locus: quia tot iam sunt de humanis actibus opiniones, ut fere liceat quicquid libet.*

CONCLUSIO DECIMA.

Refelluntur quadam argumenta quæ allegantur pro dicto principio de usu Probabilium;

Præcipuum argumentum quod pro dicto principio allegatur ab autoritate, fundatur in autoritate, seu potius numero Recentiorum; sed hoc argumentum tam est imbecille, quam ratio cui principium istud innicitur. Quod Patres attinet, illi de rebus agendis consulti, non secundum probabilitatem, sed quoad fieri poterat, secundum veritatem responsa sua dare, & vitam, actionesque aliorum instituere satagebant. Quis unquam illos respondisse dicat, quod modò Recentiores, *hoc verosimilium non licet: sed quia oppositum est probabile idcirco equidem in praxi tutum est: vel ut alii, licet & non licet, quia utrumque est probabile, & multa similia probabilitatum patronis usitata.* Præcipua ratio pro dicto principio probabilium allegatur hæc: prudenter inquirunt, assentimur sententiæ quæ est probabilis, ergo prudenter exercemus actionem juxta sententiam probabilem. Responderetur: assentiri propositioni, est consideratis omnibus tam pro veritate quam pro falsitate, vi illorum determinari ut potius veram quam falsam judicemus. Hinc repugnat ut assentiamur propositioni cuiquam quamdiu illa nobis est minus, aut æque probabilis ac contradictoria: quia quamdiu iudicio nostro non habentur potiora pro veritate quam pro falsitate, non possumus vi illorum determinari ut propositionem potius veram quam falsam judicemus: adeoque non possumus assentiri isti propositioni, id est, ejus veritati; secus de assensu præstando probabilitati. Veritati propositionis quam judicamus magis probabilem assentiendo, non videmur assentiri prudenter, dum scimus oppositum etiam esse probabile, adeoque periculum esse ne noster assensus sit falsus. Sed gratis demus quod veritati propositionis magis probabilis assentiamur prudenter, imò quod etiam veritati æque probabilis, & minus probabilis; prorsus tamen neganda est consequentia

quentia hujus argumenti: prudenter assentimur sententiæ probabili: ergo prudenter exercemus actionem juxta sententiam probabilem: ex. gr. fingamus probabilem esse hanc (nam quod talis sit negamus) licet tibi occidere furem fugientem cum tuo equo; demus insuper quod illi assentiens non agas imprudenter; quia licet sit periculum præbendi assensum falsum, non est tamen ut supponis, periculum ne tu, vel alius te instruens ex illa falsitate agat: non sequitur equidem quod occidendo furem non agas imprudenter: exponis enim te periculo gravissimi & irremediabilis mali impingendi scilicet in legem æternam per occisionem hominis. Allegatur præterea ad confirmandum dictum principium, quod Christus dicat: *jugum meum suave est & onus meum leve*: vetum nec Augustinus, nec alii Patres dicunt jugum Christi fieri suave per usum probabilitatum; sed per charitatem: hæc enim præcepti farcinam levem facit, redditque eam non solum prementem onere ponderum, sed etiam sublevantem vice pennarum. Dum proinde quidam probabilitatum Patroni, ut jugum Domini leve redderent, charitatem Dei & Proximi sustulerunt, idem egerunt, ac si avi alas abscidissent ut levius volaret. Vide Augustinum serm. 22. de verb. Dom. Item Antonium Celladeum Professore Larensem in opere suo de rectâ doctrinâ morum p. 1. l. 1. q. 2. §. 3. Quod autem præcipue de charitate dicimus, inquit, est proportione suâ tenendum de cæteris virtutibus: nam ut ex Ethicis constat, & experientia demonstrat, virtutis proprium est promptè & delectabiliter operari: aliæ quidem id restrictè & in suis solum materiis efficiunt, aliæ universalius, ut humilitas, obedientia, penitentia, & imprimis charitas. Ita ille, & dicit §. 4. conatur ostendere, quod via contraria potius reddat difficillimum jugum Christi, viam, inquit contrariam voco eam quæ in rebus ipsis præceptis facilitatem & suavitatem quærit in eumque finem eò it, ut obligationes diminuatur, seu laxetur; atque id inter alia opportunum dicit, quod quorumlibet & quomodolibet probabilitatum usus liceat. Dum enim opiniones, quæ benignæ vocantur auferunt obligationem Deum & Proximum diligendi, orandi, occasiones peccatorum vitandi, &c. causa sunt, ut idem author ostendit, quod Deus & Proximus non diligantur, quod non oreretur, quod occasiones non vitentur, &c. atque ita præstant ut longè difficilius lex Dei, etiam quoad cætera, adimpleatur, cum auferantur illa, ratione quorum mandata Dei sunt facilia, & quibus ablati sunt difficillima; cum difficillimum sit sine charitatis affectu erga Deum & Proximum ea facere quæ Deo & Proximo debemus: item sine oratione, & inter medias peccatorum occasiones peccata vitare. Ad stabiliendum principium de probabilitatibus etiam adfertur hoc argumentum: si Superior quidpiam mandet, quod juxta sententiam probabilem est licitum, certum est quod Subditus obtemperare possit, etsi huic sit probabile, imò probabilius illicitum esse quod mandatur; ergo licet sequi sententiam non solum probabilem, sed etiam minus probabilem, imò alienam; quin & minus tutam. Antecedens perit videri hac ratione: quando duæ concurrunt obligationes, quarum una est certa, altera dubia, isti potius quam huic, cæteris paribus, obtemperandum. Respondetur, antecedens in sua generalitate acceptum repugnare sententiæ SS. Aug. & Th. ac veterum Scholasticorum de Ignorantia juris naturæ numquam in totum excusante quod contra illud sit. Repugnat etiam decretis Alex. VII. & Innocent. XI. quatenus ex his habetur quod propositiones illic condemnatæ, *scandale & in praxi perniciose fuerint* ante condemnationem. Ponamus enim quod Superior aliquis Subdito jam ignorantem condemnationem, vel ante condemnationem proscriptas propositiones habenti ut probabiles, mandet ut omnes illa in praxim deducat, vel ut aliquas determinatè, ex. g. quæ permittunt jurare cum restrictione mentali, hominem occidere pro auro & similes: quis audebit dicere quod tali mandato licitè obediatur Subditus? Nec refert quod hic certò sciat Superiorem mandare, ut cum restrictione juret, quia debuisset scire quod illud mandatum sit illicitum, sicut debuisset scire quod tale juramentum sit illicitum: deinde hoc ipso quo supponitur ille vel dubitare an res mandata sit per se illicita, ad minus dubitabit, an Superior mandet *de iure*, licet certus sit quod mandet *de facto*: debet proinde etiam præsuppositâ malè fundatâ dubitatione non jurare cum restrictione mentali, cum scire debeat quod cum tali dubitatione jurando exponat se longè majori periculo, quam tali mandato Superioris non obediendo: exponit enim se periculo impingendi in legem æternam & incommutabilem, non hominis, sed ipsius Dei, idque in re incomparabiliter graviore, longè quippè gravius est peccare, & hominem pro uno auro occidere contra legem æternam ut satisfiat voluntati hominis

minis: quàm hujus mandato non parère, ne sit perjurus aut homicida. Verùm fingamus quod in prædictis casibus certò liceat Subdito ob mandatum Superioris jurare cum restrictione mentali, item hominem occidere pro uno aureo: nihil equidem inde conficeretur pro dicto principio de usu probabilium; sed solummodò sequeretur actionem quæ seposità quãdam circumstantiã erat judicio alicujus probabiliter illicita, posse ob circumstantiam supervenientem fieri certò licitam: quòd in ista terminorum generalitate nullatenus repugnat cum illis quæ hætenus à nobis dicta sunt. Lubenter enim admittimus quod actio quæ seposita quadam circumstantia erat illicita, propter circumstantiã illius accessum possit fieri certò licita, Ex. gr. seposita necessitate non licet baptizare in materia quæ solum probabiliter est aqua: quod tamen certo licet in extrema necessitate; ex quo patet nos non rejicere omnem usum probabilium. Quod à quibusdam pro dicto probabilium usu velut regula adducitur: Confessarium debere pœnitentis sententiam probabilem sequi, non plus habet verosimilitudinis quàm Patrem spirituales obstringere ut sequatur sententiam filii suæ directioni commissi, aut Magistrum, ut discipuli; vel Medicum, ut ægri; vel denique Judicem ut sequatur sententiam Rei: siquidem Confessarius & Patrem agit, & Magistrum, & Medicum, & Judicem; non in rebus perituris, sed in æternis. Nihil quoque ad istud principium stabiliendum facit regula juris in 6. in dubio; ut quidam expriment, melior est conditio possidentis, adeoque in casu probabilitatis melior est conditio hominis possidentis libertatem agendi quod vult Respondetur quod regula perperam extendatur quoad expressionem, materiam, & sensum. Quoad expressionem quidem, nam regula quæ est sexagesimaquinta inter illas quæ habentur in sexto Decretalium sic habet: *in pari delicto vel causa potior est conditio possidentis*: supponit ergo utrimque esse *dubium æquale*. Perperam etiam regula extensa est quoad materiam: quia jus istud non disponit nisi de temporalibus, non vero de spiritualibus, quæ illi non subsunt: adeoque non de exercitio virtutum, nec de observantia præceptorum Divinorum. Perperam etiam extensa est regula quoad sensum, dum ita intelligitur, quasi in pari delicto & causâ *totum* esset possidentis; cum solum dicatur ejus conditio esse *potior*, & tantò quidem potior est: quantò major ex possessione nascitur præsumptio pro possessore: hinc paupem aut nihil hñc facit possessio brevis temporis, aut paucorum dierum. Malè ex regula inferitur, quod possessoris habentis jus minus probabile conditione debeat esse potior; malè quoque inferitur quod in casu æqualis probabilitatis res possessa tota cedere debeat possessori,

CONCLUSIO UNDECIMA.

Quæ requirantur ut is qui sententiam probabilem sequitur non peccet contra conscientiam; & quæ ut non contra legem.

EX superioribus conclusionibus primò habetur, dum actio *tibi* probabiliter est illicita non sufficere quod eam exerceas, etsi probabiliter imò probabilius sit licita, supposito nimirum quod omissio certò sit licita: nam si actio *tibi* probabiliter sit illicita, etsi probabilius licita, dubium *tibi* erit an non sit illicita; non licebit proinde ejusmodi actionem *tibi* non certò licitam præponere ejus omissioni certo licitæ: nam ut S. Aug. l. 1. contra Donatistas: cap. 3. *graviter peccaret in rebus ad salutem animæ pertinentibus, vel eo solo titulo quod certis incerta præponeret.* Ex superiori Conclusionone patet quod probabile possit aliquo eventu ob circumstantiam supervenientem fieri certum: adeoque tunc per ejus usum non peccatur contra hanc regulam. Secundò habetur ex superioribus Conclusionibus, si tam actio quàm omissio ejus probabiliter sint illicitæ, eligendum esse id in quo minus apparet periculi: ex quo rursus patet nos non omnem probabilium usum rejicere. Non dicimus, in quo est minor verisimilitudo illiciti: potest enim subinde minor verisimilitudo culpæ gravioris habere plus periculi, quàm major verisimilitudo culpæ levioris. Eligendum proinde id in quo consideratis omnibus apparet minus periculi: nam ut aiunt summi Pontifices, in dubiis via est eligenda tutior. Malè ex his infer, dum probabiliter contendis pro re temporalis, quæ saltem in æquivalenti est divisibilis, nos te obligare ut totum cedas alteri: siquidem in talibus contentionibus, dum occasione factorum aut juris positivi est controversia, absolutè tutum & æquitati conforme est, ut res illa vel ei æquivalens inter con-

ten-